

Programa școlară pentru cursul opțional
LECTURA ȘI ABILITĂȚILE DE VIAȚĂ

(Curriculum la decizia școlii pentru clasele a V-a – a XII-a)

Aprobată prin O.M.E.C.T.S. nr. 3961/3.05.2012

NOTĂ DE PREZENTARE

Cursul opțional *Lectura și abilitățile de viață* este destinat elevilor din clasele V-XII, de la toate filierele și specializările din învățământul preuniversitar. Acesta este gândit ca un opțional pe doi ani și include un buget de timp de 36 de ore pe an – o oră pe săptămână, însă structura cursului permite organizarea flexibilă a timpului de învățare.

Programa cursului a fost elaborată în cadrul proiectului *Metode inovative în formarea cadrelor didactice pentru dezvoltarea abilităților de viață ale elevilor*, cofinanțat prin Fondul Social European, Programul Operațional Sectorial *Dezvoltarea Resurselor Umane* (POSDRU), Axa prioritară 3, domeniul major de intervenție 1.3.

Prin elementele de fundamentare și prin modalitățile de dezvoltare a competențelor de lectură și de formare a abilităților de viață la copii și tineri, cursul opțional *Lectura și abilitățile de viață* aparține zonei noilor educații și permite dezvoltarea competențelor cheie. Prin modul în care a fost conceput, acest curs opțional oferă soluții pentru câteva dintre provocările actuale ale sistemului educațional.

Prin abilități se înțelege comportamentul controlat care duce la atingerea unor țeluri, îndeplinirea unor obligații sau abordarea unei situații. Abilitățile de viață reprezintă un set de abilități necesare omului pentru a putea duce o viață la un nivel de calitate acceptabil, pentru a se dezvolta și a menține relații normale cu ceilalți, pentru a-și realiza scopurile propuse într-o anumită perioadă de viață și pentru a face față diferitelor dificultăți. Descrierea unei abilități de viață se face în termeni de comportament, de cunoaștere, de atitudini și de performanță, care reprezintă cele patru caracteristici ale acesteia. Din categoriile de abilități de viață fac parte: abilitățile de comunicare, abilitățile sociale, abilitățile de management al învățării și informațiilor, abilitățile de autocunoaștere, abilitățile de autoîngrijire, abilitățile cognitive și abilitățile practice.

Modelul teoretic care stă la baza acestei programe este L.S.D.C. (*Lifeskills development cycle*), elaborat de Fundația International Child Development Initiatives din Olanda.

Parcursul programei de către elevii care studiază acest opțional conduce la formarea unor competențe de comunicare ce asigură integrarea cu succes a acestora în viața socială și profesională.

Principiile fundamentale care au orientat elaborarea programei sunt:

- Principiul relevanței, competențele și conținuturile fiind corelate cu nevoile reale și imediate ale elevilor;
- Principiul diversificării, strategiile, ofertele și situațiile de învățare sunt diversificate și adaptate grupului de elevi;
- Principiul transferului, prin realizarea de conexiuni între textele studiate și viața cotidiană.

Structura programei

Structura programei școlare pentru cursul opțional *Lectura și abilitățile de viață* are următoarele componente:

- **Notă de prezentare** a legislației specifice, europene și naționale, care a stat la baza elaborării programei; subliniază importanța disciplinei, principiile și valorile fundamentale, precum și particularitățile acesteia.
- **Competențe generale**, acestea fiind corelate cu domeniile de competențe cheie: competența de comunicare în limba română, competențe digitale, competențe sociale și civice, a învăța să înveți, sensibilizare și exprimare culturală.
- **Valori și atitudini** promovate prin acest curs opțional.
- **Competențe specifice și conținuturi asociate** acestora, care propun elemente specifice derivate din caracteristicile educaționale ale disciplinei.
- **Sugestii metodologice**, care cuprind recomandări pentru proiectarea demersului didactic, având rolul de a orienta profesorii în implementarea acestei programe pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare în concordanță cu specificul acestui curs. Ele sunt elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, valorilor și atitudinilor prevăzute de programă.

Proiectarea activității didactice trebuie să fie precedată de lectura integrală a programei cursului opțional și de urmărirea logicii interne a acesteia. Activitățile de învățare și strategiile de lucru propuse de cadrele didactice trebuie să țină seama de experiența elevilor la această vârstă și să permită valorizarea pozitivă a acesteia.

Centrarea pe elev, ca subiect al activității instructiv-educative, presupune respectarea unor exigențe ale învățării durabile, așa cum sunt:

- utilizarea unor metode active care pot contribui la dezvoltarea capacității de comunicare, de manifestare a spiritului critic, tolerant, deschis și creativ;
- exersarea lucrului în echipă, a cooperării și/sau a competiției;
- realizarea unor activități diverse de receptare a textelor literare și nonliterare, care să dea posibilitatea tuturor elevilor de a participa la propria învățare și la dezvoltarea abilităților de viață necesare pentru o viață sigură.

COMPETENȚE GENERALE

1. Receptarea textului literar și nonliterar din perspectiva abilităților de viață.
2. Utilizarea lecturii în vederea dezvoltării personale.

VALORI ȘI ATITUDINI

- Cultivarea interesului pentru lectură și a plăcerii de a citi
- Asumarea unui set de valori personale care să confere identitate persoanei
- Dezvoltarea gândirii critice, flexibile și prospective
- Cultivarea interesului pentru învățarea pe parcursul întregii vieți ca expresie a dezvoltării durabile
- Valorizarea creativității ca resursă pentru dezvoltarea personală și comunitară
- Acceptarea diversității etnice, sociale, culturale, religioase, de opțiuni etc.
- Acceptarea dialogului și a comunicării interculturale

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI ASOCIATE

Clasa a V-a și clasa a VI-a

1.Receptarea textului literar și nonliterar din perspectiva abilităților de viață

Competențe specifice	Conținuturi asociate
1.1 Citirea unor texte diferite care abordează problematica abilităților de viață 1.2 Observarea comportamentului personajelor literare/ a persoanelor în vederea identificării abilității de viață absente sau dobândite	Texte literare și nonliterare Sensul global al textelor Abilități de viață: abilități de comunicare, abilități sociale, abilități de management al învățării și informațiilor, abilități de autocunoaștere, abilități de autoîngrijire, abilități cognitive, abilități practice Comportamentul Personaj literar; persoană

2. Utilizarea lecturii în vederea dezvoltării personale

Competențe specifice	Conținuturi asociate
2.1 Identificarea rolului lecturii în dezvoltarea personală 2.2 Asocierea textelor citite cu experiențe personale	Lectura experiențială Lectura de identificare Dezvoltarea personală

Clasa a VII-a și clasa a VIII-a

1.Receptarea textului literar și nonliterar din perspectiva abilităților de viață

Competențe specifice	Conținuturi asociate
1.1. Citirea și prezentarea unor texte diferite care abordează problematica abilităților de viață 1.2. Exprimarea opiniei față de comportamentul și atitudinile personajelor literare/ a persoanelor referitor la abilitățile de viață absente sau dobândite	Texte literare și nonliterare Mesajul textelor Comportament, atitudini Abilități de viață: abilități de comunicare, abilități sociale, abilități de management al învățării și informațiilor, abilități de autocunoaștere, abilități de autoîngrijire, abilități cognitive, abilități practice

2. Utilizarea lecturii în vederea dezvoltării personale

Competențe specifice	Conținuturi asociate
2.1 Exprimarea unei opinii personale despre rolul lecturii în dezvoltarea personală 2.2 Asocierea mesajului textelor citite cu nevoile personale în vederea dezvoltării personale	Lectura reflexivă Lectura informativă, globală Nevoile personale Schimbarea atitudinilor

Clasa a IX-a și clasa a X-a

1.Receptarea textului literar și nonliterar din perspectiva abilităților de viață

Competențe specifice	Conținuturi asociate
1.1 Compararea unor texte diferite, piese de teatru și filme care abordează problematica abilităților de viață 1.2 Argumentarea propriei poziții față de comportamentele și atitudinile personajelor sau a persoanelor având în vedere abilitățile de viață absente sau dobândite	Texte literare și nonliterare. Piese de teatru. Filme Comportament, atitudini, cunoștințe Abilități de viață: abilități de comunicare, abilități sociale, abilități de management al învățării și informațiilor, abilități de autocunoaștere, abilități de autoîngrijire, abilități cognitive, abilități practice

2. Utilizarea lecturii în vederea dezvoltării personale

Competențe specifice	Conținuturi asociate
2.1 Investigarea modului în care lectura permite dezvoltarea personală 2.2 Gestionarea eficientă a informațiilor obținute prin actul de lectură în vederea dezvoltării personale	Lectura exploratorie Investigarea textului Influență și schimbare

Clasa a XI-a și clasa a XII-a

1.Receptarea textului literar și nonliterar din perspectiva abilităților de viață

Competențe specifice	Conținuturi asociate
1.1 Interpretarea problematicii abilităților de viață pornind de la textele citite, de la piesele de teatru și filmele vizionate și de la punctele de vedere exprimate de colegi pe marginea acestora 1.2 Compararea abilității de viață a unor persoane/ personaje, din punctul de vedere a abilităților de viață	Texte literare și nonliterare. Piese de teatru. Filme Performanța și descrierea comportamentală a abilității de viață Abilități de viață: abilități de comunicare, abilități sociale, abilități de management al învățării și informațiilor, abilități de autocunoaștere, abilități de autoîngrijire, abilități cognitive, abilități practice

2. Utilizarea lecturii în vederea dezvoltării personale

Competențe specifice	Conținuturi asociate
2.1 Demonstrarea interesului față de lectură ca mijloc de dezvoltare personală 2.2 Realizarea transferului informațiilor obținute prin actul lecturii în vederea dezvoltării profesionale	Lectura critică Viziunea asupra sinelui și asupra lumii Schimbarea și dezvoltarea

SUGESTII METODOLOGICE

Programa oferă posibilitatea organizării flexibile a învățării într-un număr variabil de lecții. Se recomandă ca textele literare și nonliterare selectate în vederea dezvoltării competențelor generale vizate de prezenta programă să fie legate tematic de problema abilităților de viață. Textele literare vor fi selectate atât din literatura română, cât și din literatura universală.

Se poate opta pentru selecția unor texte, piese de teatru și filme diverse care pot ilustra teme precum: *familia, școala, iubirea, călătoria, prietenia, copilăria, adolescența* etc.

Numărul de texte literare selectate destinate lecturii, pentru fiecare an școlar, este de cel puțin 5 (fragmente sau integrale): poezii, proză narativă și text dramatic. În ceea ce privește textele nonliterare, se vor studia, în acest scop, cel puțin 4 texte, de preferință legate tematic de cele literare și aflate în strânsă legătură cu categoria de vârstă din care fac parte elevii. În cazul claselor din ciclul inferior și superior al liceului, se vor include în seria creațiilor supuse discuțiilor cel puțin o piesă de teatru și un film, pentru fiecare an școlar.

Textele literare și cele nonliterare, piesele de teatru și filmele vor fi selectate astfel încât să abordeze din categoriile de abilități de viață, următoarele abilități specifice:

Categoriile de abilități de viață	Abilități specifice
1. Abilități de comunicare	Abilitatea de ascultare activă Abilitatea de negociere Abilitatea de comunicare asertivă Abilitatea de adaptare a discursului la context Abilitatea de persuasiune
2. Abilități sociale	Abilitatea de lucru în echipă Abilitatea de cooperare Abilitatea de leadership Abilitatea de rezolvare a conflictelor Abilitatea de voluntariat Abilitatea de acceptare a diferențelor
3. Abilități de management al învățării și informațiilor	Abilitatea de documentare Abilități metacognitive

	Abilitatea de selectare a informațiilor Abilitatea de învățare independentă
4. Abilități de autocunoaștere	Abilitatea de gestionarea emoțiilor Abilitatea de a avea încredere în sine Abilitatea de asumare a responsabilităților Abilitatea de gestionare a stresului
5. Abilități de autoîngrijire	Abilitatea de adoptare a unui stil de viață sănătos Abilitatea de igienă personală Abilitatea de siguranță personală
6. Abilități cognitive	Abilitatea de rezolvare a problemelor Abilitatea de luare a deciziilor Abilitatea de gândire critică Abilitatea de planificare și organizare
7. Abilități practice	Abilități antreprenoriale Abilitatea de protejare a mediului Abilități tehnice Abilitatea de îngrijire și realizare a siguranței locuinței

Activitățile de predare-învățare-evaluare se vor desfășura în unități de timp de două ore, ceea ce implică structurarea conținuturilor pentru o abordare logică și coerentă în cadrul unor scenarii didactice atractive, dinamice, care să îmbine activitatea individuală și frontală cu cea în perechi sau în grup. Scenariile didactice trebuie să fie structurate după modelul: evocare (intrare în temă, actualizarea cunoștințelor), realizarea sensului (predarea-învățarea de noi cunoștințe), reflecție și extindere. Rolul central în procesul de predare-învățare îl are dezvoltarea curiozității elevilor asupra posibilităților diverse de exprimare a propriilor gânduri și sentimente, dar și asupra universului textului.

Competențele specifice pot fi formate prin oricare dintre conținuturile asociate, iar valorile și atitudinile vor fi avute în vedere atât în selecția textelor, cât și în abordarea concretă a acestora. Pentru formarea calităților unui lector activ și critic, capabil de discernământ, elevilor li se va cere să-și exprime opinia despre mesajul textelor, despre valorile și ideile promovate,

despre abilitățile de viață identificate la nivelul personajelor/persoanelor din textele citite sau despre abilitățile de viață care le lipsesc acestora.

Citirea corectă și fluentă presupune atât citirea pentru sine, cât și citirea pentru ceilalți, de aceea elevii vor fi solicitați să citească texte sau fragmente de texte literare sau nonliterare în gând, dar și cu voce tare, în fața unui auditoriu.

Textul literar și nonliterar va fi abordat atât cu scopul formării competențelor generale și a celor specifice, cât și cu scopul formării competențelor cheie de învățare, interpersonale și sociale.

Profesorul va aborda textele din perspectivă transcurriculară prin utilizarea metodelor interactive specifice dezvoltării gândirii critice, astfel încât textul să fie pretext pentru înțelegerea sinelui și a lumii.

Evaluarea se va realiza, de regulă, prin metode complementare (observarea sistematică a comportamentului, interviul, portofoliul, autoevaluarea, jurnalul de lectură, proiectul etc.) care permit evaluarea reacțiilor, a învățării și a comportamentului elevilor.

Dezvoltarea competenței digitale se va realiza prin activități de învățare ce au ca scop formarea la elevi a deprinderii de a folosi internetul și softurile educaționale ca sursă de documentare și de a utiliza critic și creativ mijloacele media electronice.

Grupul de lucru pentru elaborarea programei

Prof. Monica HALASZI (coord.) - Colegiul Național *Liviu Rebreanu* Bistrița

Prof. Alis POP – Inspectoratul Școlar Județean Covasna

Referenți științifici:

dr. Florentina SÂMIHĂIAN – Universitatea din București, Facultatea de Litere

dr. Mina-Maria RUSU – Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului -
Direcția Generală Educație și Învățare pe Tot Parcursul Vieții

dr. Anca-Denisa PETRACHE – Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului
- Direcția Generală Educație și Învățare pe Tot Parcursul Vieții